

PROPOZÍCIE
GORAZDOV LITERÁRNY PREŠOV
Jubilejný XXV. ročník

Súťaž je platformou na rozvoj nábožensky orientovanej literárnej spisby a jej odborné usmerňovanie. Súťaž je celoštátna, s medzinárodnou účasťou.

Bratislava 25. 05. 2020

Článok 1 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA

1.1 Charakteristika súťaže

Jubilejný XXV. ročník. Uskutočnením slávnostného Dňa sv. Gorazda v Kútoch v roku 1990 ako prvého podujatia Svätogorazdovských dní na Slovensku sa zaznamenal zrod novodobej duchovno-kultúrnej, národno-vlasteneckej svätogorazdovskej tradície. V roku 2020 si pripomínáme jubilejné XXX. výročie jej zrodu.

Súťaž nie je tematicky ohraničená. Autori by sa však vo svojich literárnych prácach mali inšpirovať aj dielom nášho prvého po mene známeho literáta, spisovateľa, prekladateľa – svätého Gorazda. Gorazdovi sa pripisuje autorstvo omšovej knihy Kyjevské listy, podľa P. J. Šafárika, E. Paulínyho, Š. Ondruša i ďalších bádateľov tiež plné autorstvo diela Život Metoda a spoluautorstvo na diele Život Konštantína. Gorazd sa výraznou mierou pričínal aj o prvé preklady do staroslovenského jazyka, najmä o preklad Svätého Písma, ale aj literárnych, pedagogických, právnických a iných textov.

Súťaž je platformou na rozvoj nábožensky orientovanej literárnej spisby a jej odborné usmerňovanie. Súťaž je celoštátna, s medzinárodnou účasťou. Orientuje sa na autorov všetkých vekových kategórií, ktorí vo svojom literárnej tvorbe stvárajú prvopočiatky našich národných kresťanských dejín a tradícií, zachytávajú život významných osobností a posolstvá významných udalostí národnej a kresťanskej histórie i súčasnosti, oceňujú a oslavujú duchovné hodnoty kresťansky orientovanej kultúry.

Gorazdov literárny Prešov cieľavedome, v duchu medzinárodného Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva (UNESCO) prispieva k plneniu dôležitej úlohy pri tvorbe, ochrane, zachovávaní, no najmä znovuvytváraní kresťanského nehmotného kultúrneho dedičstva, kde má svoje pevné miesto aj svätogorazdovská tradícia.

Typ súťaže – verejná súťaž podľa § 847 a následne zákona č. 40/1964 Zb. (Občiansky zákonník) v znení neskorších predpisov.

Jubilejný XXV. Gorazdov literárny Prešov tvorí súčasť XXXI. svätogorazdovských dní na Slovensku a Dekády svätého Gorazda na Slovensku 2016 – 2025, nad ktorými dvanásťkrát prevzal záštitu exprezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič.

Významnými tematickými dominantami jubilejného XXV. Gorazdovho literárneho Prešova sú jubileá viažuce sa k významným osobnostiam, udalostiam, inštitúciám súvisiacim s našou štátnosťou.

Rok 2020 bol Maticou slovenskou vyhlásený za Rok národnej identity

Rok 2020 je významným rokom svätogorazdovskej tradície na Slovensku – tridsiate výročie zrodu

V národných tradíciách sú to jubileá:

– Rok národnej identity

Matica slovenská vyhlásila rok 2020 za Rok národnej identity. V roku 2020 intenzívne podporí slovenskú identitu a štátnosť. Vo všetkých regiónoch Slovenska pripravuje sériu podujatí a aktivít, ktorými Slovákom pripomenie najdôležitejšie výročia i udalosti v dejinách slovenského národa. Matica slovenská vyzýva verejnosť v roku 2020 na intenzívnu podporu a šírenie slovenskej národnej identity a rozvoj slovenskej štátnosti.

– 200. výročie narodenia Andreja Sládkoviča, vlastným menom Andrej Braxatoris, 30.3.1820 v Krupine.

Podľa starších dostupných zdrojov sa narodil 30. marca, niektoré novšie zdroje uvádzajú, že svetlo sveta uzrel o deň neskôr, 31. marca. Najvýznamnejší básnik štúrovskej generácie, evanjelický kňaz,

aktívny účastník národného života. Autor známej básnickej skladby *Marína* napísanej v štúrovskej slovenčine, ktorá je oslavou konkrétnej lásky k žene, ale aj k národu. K vrcholom jeho tvorby patrí aj rozsiahla lyricko-epická báseň *Detvan*. S nadšením vítal revolúciu v rokoch 1848 – 1849. Zúčastnil sa na memorandovom zhromaždení v Martine, bol tiež zakladajúcim členom Matice slovenskej. Je po ňom pomenovaná planétka (4781) Sládkovič. Zomrel 20.4.1872, pochovaný je v Radvani.

– **175. výročie vydávania Slovenských národných novín** a ich literárno-náučnej prílohy v súčasnom pravopise **Orla tatranského** (vychádzal tak ako noviny od 1. augusta 1845 do 6. júna 1848, najskôr týždenne, potom každý druhý týždeň. Zámerom hlavného redaktora novín Ľudovíta Štúra bolo v prílohe podávať obraz o stave slovenskej národnej kultúry (najmä literárneho života), pokladajúc ju za neoddeliteľnú súčasť procesu formovania moderného slovenského národa. Slovenské národné noviny aj s prílohou samostatne „nepredajného mesačníka“ SNN a Orol tatranský vychádzajú aj dnes. Ich vydavateľom je Matica slovenská v Martine. Ten dnešný Orol tatranský má v záhlaví napísané, že je to „**revue pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť**“ (obnovené vydávanie 1990 – 30. výročie).

– **150. výročie založenia Spolku svätého Vojtecha 4.9.1870 v Trnave (skratka SSV).**

SSV je kultúrny a vydavateľský rímskokatolícky spolok. Dnes je známy najmä vydávaním duchovnej literatúry. Založili ho z iniciatívy katolíckeho kňaza a jazykovedca Andreja Radlinského ako pôvodne vydavateľský spolok na šírenie slovenskej rímskokatolíckej literatúry. Vydával učebnice, Katolícke noviny, Literárne listy, kalendáre a inú náboženskú literatúru. Mal tisícky členov. V roku 1913–1926 preložil celú Bibliu do modernej slovenčiny. V roku 1937 vydal Jednotný katolícky spevník. SSV založili aj s cieľom šíriť vzdelanosť, prehľbovať náboženský život a oživovať myšlienku národného povedomia Slovákov, ktorí si v 19. storočí upevňovali svoju identitu. Napriek tomu, že uhorská vláda odmietla pomenovať spolok podľa našich vierozvestov sv. Cyrila a sv. Metoda, jeho iniciátor žiadal, aby sa aj oni zaradili medzi jeho patrónov, čo znamenalo obnovovať ich úctu a hlásiť sa k ich dedičstvu, vrátane samostatnej cirkevnej provincie. Čelní predstavitelia Spolku zároveň chceli, aby sa k veľkomoravskej idey hlásil celý národ, preto sa najmä aktivitou Jána Palárika usilovali o ekumenizmus a zároveň národnú jednotu. V súčasnosti je Spolok sv. Vojtecha najväčším katolíckym vydavateľom na Slovensku. Okrem kvalitnej duchovnej literatúry vydáva liturgické knihy, oficiálne dokumenty Katolíckej cirkvi a Bibliu. SSV je spoluvyhlasovateľom a významným podporovateľom Gorazdovho literárneho Prešova.

– **140. výročie narodenia Milana Rastislava Štefánika, 21.7.1880 v Košariskách pri Brezovej pod Bradlom.**

Jedna z najvýznamnejších osobností v novodobých dejinách Slovenska. Bol astronómom, vedcom, významným politikom, diplomatom, vojakom, fotografom, vojenským letcom, špecialistom na bezdrôtovú telegrafiu, jedným zo zakladateľov vojenskej meteorológie, písal knihy i básne. Od roku 1918 bol generálom Francúzskej armády a tiež generálom československých légii. Od roku 2004 je generálom Ozbrojených síl SR in memoriam. 4. máj – výročie úmrtia M. R. Štefánika je pamätným dňom Slovenskej republiky. Zákon č. 117/1990 o zásluhách M. R. Štefánika oficiálne uznal, že „sa zaslúžil o vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov“.

V kresťanských tradíciách sú to jubileá:

– **100. výročie narodenia, prvého slovanského pápeža svätého Jána Pavla II. 18.5.1920 Wadovice .** O tom, že na rozdiel od Slovákov, svet Gorazda pozná, nás presvedčila taká autorita, akou nesporne ostáva prvý slovanský pápež, už oslávený na oltári svätý Ján Pavol II. O Gorazdovi sa prvýkrát

zmienil pred slovenskými a českými biskupmi už v r. 1982: „Vítam Vás, ktorí ste prišli na návštevu «ad limina Apostolorum» zo srdca Európy. Predstavujete časť cirkvi, ktorú pred jedenástimi storočiami založili svätí Cyril a Metod, (...) Pre ich zásluhy o hlásanie evanjelia vo východnej Európe, zvlášť medzi slovanskými národmi, som ich v decembri 1980 vyhlásil za spolupatrónov Európy spolu so svätým Benediktom, patriarchom západného mníšstva, aby som zdôraznil spoločný duchovný pôvod európskych národov a potrebu jednoty v ich spoločnej úcte voči západným hodnotám, ktoré stoja na koreni ich dejín a ich kresťanskej kultúry. (...) Hneď na úsvite šírenia evanjelia medzi slovanskými národmi zažiarilo apoštolské svetlo svätého Gorazda, nástupcu svätého Metoda.“ (L'Osservatore Romano, 13. 3. 1982). Významnejším dokumentom vtedajšej hlavy Katolíckej cirkvi, v ktorom sa zmieňuje o Gorazdovi je encyklika Slavorum apostoli (Apoštoli Slovanov), napísaná pri 1100. výročí smrti sv. Metoda: „Starosť o pokračovanie započatého diela ho [Metoda] viedla k tomu, že vybral za svojho nástupcu učeníka Gorazda.“ Mnohokrát, najmä na generálnych audienciách vo Vatikáne a pri troch apoštolských návštevách Slovenska, sa táto osobnosť prelomu dvoch tisícročí vyjadřila o našej osobnosti mimoriadneho významu. Zomrel 2.4.2005 vo Vatikáne.

– 30. výročie prvých Cyrilo-metodských dní v ČSFR 5. júl 1990 Terchová.

Oslavy sú každoročne venované vierozvestcom, ktorým je zasvätený tunajší kostol. Konajú sa vždy za prítomnosti najvyšších cirkevných hodnostárov nielen Žilinskej diecézy. Podujatie je bohaté nielen na liturgický, ale i kultúrny program. Konajú sa počas niekoľkých dní. Po celý čas je pre veriacich pripravené plné duchovné vyžitie. Svoje miesto na podujatí má vážna, sakrálna i etnická hudba, divadlo, folklór a výtvarné umenie. Oblúbe sa tešia i podujatia ako divadelné rozprávky, detské hry, remeselný trh či ochutnávka gastronomických špecialít. Vyvrcholením osláv sv. Cyrila a sv. Metoda je každoročne konaná pontifikálna svätá omša na vrchu Oravcové.

– XXX. výročie zrodu svätogorazdovskej tradície na Slovensku 29. júl 1990 Kúty.

Prvé podujatie, ktorým sme zaznamenali zrod novodobej duchovno-kultúrnej, národno-vlasteneckej svätogorazdovskej tradície na Slovensku. Hlavným poslaním svätogorazdovskej tradície je v prvom pláne približovať život a dielo prvého po mene známeho vzdelanca – polyhistora a svätca slovenského pôvodu Gorazda, nástupcu sv. Metoda na arcibiskupskom stolci a na poste rektora staroslovenskej vysokoškolskej vzdelávacej ustanovizne. Do slovenskej literatúry, podobne ako do slovenskej historiografie, uviedol osobnosť sv. Gorazda najväčší bernolákovský básnik Ján Hollý v epose Cyrilometodiáda (Budín 1835). Rovnako dôležitým poslaním tejto posvätnéj tradície je sprítomňovať myšlienkový presah jeho diela do našej národnej, kultúrnej a kresťanskej prítomnosti. To všetko s cieľom rozvíjať aktivity zamerané na národnú obrodu a emancipáciu, formovanie historického vedomia, národného a kresťanského povedomia a posilňovania národnej hrdosti Slovákov – základov ich zdravého patriotizmu, národnej identity, uvedomelého vzťahu k štátnosti a európanstvu, ako aj podporovať rozvoj kresťanskej kultúry, literatúry, umenia a vedy.

O význame fenoménu svätogorazdovskej tradície v našej spoločnosti svedčí o. i. aj to, že jej organizátori a aktivity prispeli napr. k tomu, že liturgickú spomienku gorazdovcov (27. júl) Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí Svätej stolice v roku 1992 povýšila na záväznú spomienku. Meno Gorazd sa spája s novými patróninami (do roku 1999 ani jedno) – okolo 25 kostolov, kaplniek a ďalších sakrálnych objektov, ďalej s pomenovaním školských či kultúrnych ustanovizní, umeleckých zoskupení tiež námestí, ulíc, časopisov a pod. Z inšpirácie jej realizátorov vzniklo za 30 rokov množstvo hodnotných umeleckých diel literárnej, výtvarnej, hudobnej proveniencie. K úspechom propagátorov myšlienok svätogorazdovskej tradície možno zaradiť aj tú skutočnosť, že najvyššie rezortné ocenenia v školstve nesú pomenovanie po sv. Gorazdovi (Pamätný list svätého Gorazda – udeľovaný študentom, najnovšie aj mladým vedcom, Malá a Veľká medaila svätého Gorazda) boli udelené významným osobnostiam na Slovensku a tiež v zahraničí, vrátane predstaviteľom Svätej stolice. Národné osvetové centrum začalo v roku 2014 udeľovať morálne

ocenenie – medailu Pocta svätého Gorazda. V rámci jubilejných XX. slávností svätého Gorazda v Kútoch (29. júla 2009) bol odhalený monumentálny Pamätník zrodu svätogorazdovskej tradície.

1.2 Ciele súťaže

- iniciovať tvorbu duchovnej poézie, prózy a drámy na Slovensku;
- prispieť k poznaniu života a diela sv. Gorazda, prvého po mene známeho vzdelanca – polyhistora a svätca slovenského pôvodu;
- prispieť k poznaniu života a diela sv. Konštantína - Cyrila a Metoda;
- vytvoriť platformu na odborné usmerňovanie takejto tvorby a tvorivý dialóg autorov, ktorí sa venujú nábožensky orientovanej literárnej spisbe.

1.3 Riadenie súťaže

Iniciátor súťaže:

PaedDr. Miroslav Holečko, predseda Cyrilometodskej spoločnosti, Bratislava, kurátor pre kresťanské tradície Národné osvetové centrum, Bratislava (1996), predseda Prezídia Matice slovenskej, Martin

Vyhlasovatelia súťaže:

Divadlo J. Záborského – útvar osvetovej činnosti, Prešov
Gréckokatolícke arcibiskupstvo, Prešov
Spoločnosť svätého Gorazda, Bratislava

Spoluorganizátori súťaže:

Matica slovenská, Martin
Cyrilometodská spoločnosť, Bratislava
Spolok slovenských spisovateľov, Bratislava
Gorazdus, n. o., Prešov
Knižnica P. O. Hviezdoslava, Prešov
Oblasťná rada Matice slovenskej, Prešov
Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru, Bratislava
Spolok svätého Cyrila a Metoda, Michalovce
Spolok svätého Vojtecha, Trnava
Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Bratislava

Článok 2

ŠTRUKTÚRA SÚŤAŽE

2.1 Kolá súťaže

Gorazdov literárny Prešov je celoštátna súťaž v tvorbe duchovnej poézie, prózy a drámy s medzinárodnou účasťou. Je jednokolová, **vyhlasuje sa každý rok.**

2.2 Súťažné kategórie. Autori budú rozdelení do dvoch vekových kategórií:

2.2.1 žiaci ZŠ,

2.2.2 mládež (študenti SŠ) a dospelí autori.

2.3 Podmienky súťaže. Na súťaži sa môže zúčastniť každý občan Slovenskej republiky aj Slovák žijúci v zahraničí, tvoriaci v slovenskom jazyku, ktorému doteraz nebola knižne vydaná publikácia.

2.3.1 Súťaží sa v troch literárnych druhoch: duchovná poézia, próza a dráma (divadelná hra).

- 2.3.2 Zúčastnení autori môžu poslať do súťaže svoje práce napísané v slovenskom jazyku, najviac však
- 2.3.2.1 päť poetických útvarov (v rozsahu do 10 strán),
- 2.3.2.2 tri prozaické útvary (v rozsahu do 25 normalizovaných strán, t. j. 30 riadkov x 60 úderov v riadku) a
- 2.3.2.3 jednu divadelnú hru (bez obmedzenia počtu strán).
- 2.3.4 Do súťaže sa neprijímajú rukou písané práce.
- 2.3.5 Prihlásené práce nesmú byť až do vyhlásenia výsledkov tejto súťaže nikde publikované ani prihlásené do inej súťaže.
- 2.3.6 Autori sú povinní poslať práce
- 2.3.6.1 v tlačenej podobe v 4 kópiách s uvedením svojho mena a priezviska, prípadne pseudonymu, dátumu a miesta narodenia, typu školy (ZŠ, SŠ), povolania a adresy;
- 2.3.6.1 v elektronickej podobe (e-mail, CD).
- 2.3.6 **Literárne práce zasielajte na adresu:**
PhDr. Dagmar Rusnáková, metodička
Divadlo J. Záborského – útvar osvetovej činnosti (ďalej len „DJZ“)
Námestie legionárov 6
081 61 Prešov
Tel.: 051/772 47 49, tel. a fax: 051/772 47 49
E-mail: rusnakova.osveta@djz.sk
Každá obálka so súťažnými prácami musí byť označená:
Gorazdov literárny Prešov 2020.

Článok 3

ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE SÚŤAŽE

- 3.1 Organizačný garant súťaže je Divadlo J. Záborského Prešov - útvar osvetovej činnosti
- 3.1.1 Vyhlásenie a priebeh súťaže
- Propozície súťaže budú zverejnené prostredníctvom regionálnych osvetových stredísk, v periodikách organizátorov GLP, v dennej a v odbornej tlači, na webových sídlach Divadla Jonáša Záborského Prešov (www.djzosvetapresov.weebly.com), Matice slovenskej (www.matica.sk) na webových sídlach jeho členských organizácií a v ďalších médiách.

Článok 4

ODBORNÉ ZABEZPEČENIE SÚŤAŽE

- 4.1 Divadlo J. Záborského Prešov - útvar osvetovej činnosti a Spoločnosť svätého Gorazda Bratislava.
- 4.1.1 Spôsob hodnotenia a ocenenia v súťaži
- 4.1.1.1 Súťažné práce posudzuje odborná porota, zložená z literárnych vedcov, vysokoškolských pedagógov, ktorí sú literárne činnými umelcami. Odborná porota navrhne vyhlasovateľom súťaže udeliť ocenenia – diplomy, čestné uznania a vecné ceny – autorom víťazných prác v každej kategórii každého literárneho druhu.
- 4.1.1.2 Základným kritériom hodnotenia prác je ich originalnosť a umelecká kvalita. Pri výbere oceňovaných prác sa hodnotí najmä autorov prístup k téme, jej spracovanie po obsahovej i formálnej stránke, výber jazykových prostriedkov a pod.

- 4.1.1.3 V prípade, že súťažné práce nedosiahnu požadovanú úroveň, môže odborná porota vyhlasovateľom navrhnúť niektorú z cien neudeliť.

Článok 5

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

5.1 Sprievodné podujatie

Vyhlasenie výsledkov súťaže v Prešove bude spojené s umeleckým programom a tvorivou dielňou na tému **Duchovná poézia, próza a dráma na Slovensku**.

5.2 Úhrada nákladov

Vyhlasovatelia súťaže uhradia zúčastneným autorom časť výdavkov spojených s účasťou na vyhodnotení súťaže v Prešove.

Článok 6

TERMÍNY A KONTAKTY

- 6.1 Súťaž je jednokolová. Vyhlasuje sa 25. mája 2020. Jej **uzávierka je 15. októbra 2020**. Vyhodnotenie súťaže za účasti ocenených autorov, odbornej poroty a organizátorov sa uskutoční **28.11.2020**
- 6.2 Výsledky jubilejného XXV. ročníka Gorazdovho literárneho Prešova budú vyhlásené na vyhodnotení súťaže v Prešove **28.11.2020** a v médiách, ktoré zverejnia propozície tejto súťaže.
- 6.3 Osobné údaje budú spracované v súlade s Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (ďalej len Nariadenie GDPR), resp. § 13 ods. 1 písm. a) zákona č. 18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- 6.4 Kontakty a ďalšie informácie o jubilejnom XXV. Gorazdovom literárnom Prešove :

Divadlo Jonáša Záborského, Prešov
– útvár osvetovej činnosti

Mgr. Ján H a n z o
riaditeľ divadla
PhDr. Dagmar R u s n á k o v á
metodička útvary osvetovej činnosti
Tel .číslo: 051/7734187
E-mail: rusnakova.osveta@djz.sk
051/7734187
Námestie legionárov 6
081 61 Prešov

Spoločnosť svätého Gorazda, Bratislava

PaedDr. Miroslav H o l e č k o
predseda
autor projektu Gorazdov literárny Prešov
Mobil: 0918 817 131
E-mail: mirko.holecko@gmail.com
Osuského 3/A
851 03 Bratislava

Článok 7

ZÁVEREČNÉ ÚSTANOVENIA

- 7.1 Prihlásením do súťaže udeľuje autor DJZ bezodplatne nevýhradnú licenciu podľa § 40 a násl. zákona č.618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov na všetky druhy použitia literárneho diela, a to bez časového, vecného a teritoriálneho obmedzenia.
- 7.2 Texty súťažných prác sa autorom nevracajú. Zasláním prác do súťaže dáva autor súhlas na ich publikovanie na webových sídlach organizátorov GLP, ako aj v zborníku Gorazdov literárny